ARMENIA, Journal en langue Arménienne fondé à MARSEILLE en 1885

ԱՐՄԷՆԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՑԼՆ

ԲՈՂՈՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (կանխիկ վճարելի)

Հայաստան		Ուրիշ ամէն տեղ
10 ֆրանգ	Տարեկան բաժնորդագին	20 ֆրանգ
5 ֆրանգ	Վեցամսեայ »	10 ֆրանգ
2 ½ ֆր.	Եռամսեայ »	5 ֆրանգ

Ոևէ գրութիւն կամ դրամ ղրկել տնօրէն-խմբագրին այս հասցէով

M. PORTOUKALIAN

Directeur du journal *Armenia* MARSEILLE (France)

ԼՈՒՏԻ
Թիւ 25
1921 ՅՈՒՆՎԻՍ 19 Դ.
(Հ.Տ. 1921 Յունվար 6)

ԳՈՒՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, հատառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձնել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 մէկ տող 2 սանտիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 4 սանտիմ։

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié, 17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատմութիւնը կը կրկնուի. — Հայաստան. — Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի կոնդակը վսեմ. Պօղոս Նուպարին. — Վեհ. Կաթողիկոսը կը քաջայերէ Լոնտոնի Հայերի հոգեւոր հովիւը. — Նամակ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներէն (Լոս Անճելոս, Ֆռիֆֆ). — Միլանաբնակ Հայ գիտնականի մը գիւտը. — Տեղական. — Հայ կարմիր խաչի հանդէսը Մարսէյլի մէջ. — Վիէննայի Հայ Ուսանողական Միութիւնէն. — Ֆրանսայի նոր նախարարութիւնը. — Ֆրանսացի գերիները Փոքր Ասիայի մէջ. — Թիւրքական լուրեր. — Պարսկաստան. — Ջանազան լուրեր. — Յանուցումներ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐ ԿՐԿՆՈՒԻ

Մենք Հայերս աշխարհի ամենէն աւելի փորձութեան ու ապէտի ենք. Թարկուած ազգերէն մէկն ըլլալով հանդերձ, ամենէն նուազ փորձառութիւն և հեռատեսութիւն չահոդներէն ենք եղած, կը թուի թէ այս ապիտաւոր Թերացման հիմունքը պէտք է փնտռել Հայու չեչտուած, ցցուն անհատապաշտական միտումներուն մէջ. ամէն Հայ իբր անհատ՝ աշխարհի լաւագոյններէն կարելի է համարիլ որովհետև չպակսիր իր մէջ ձեռներեցութեան, աշխատասիրութեան, հնարամտութեան և տոկունութեան ոգին. բայց այդ անձատ, երբեմն այլամերժ յիմար իբր հատկանութիւն մեծ բան մը չեն արժած ու չպիտի արժեն երբեք, եթէ շարունակենք յամառիլ մեր սխալներուն վրայ։

Հին ատեն, այդ գաղափարի դրօշակիրները էին հայ նախարարները որոնք զանազան Թագաւորներու չանքերով հաստատուելէ վերջ այնքան զօրացան որ այլեւս գարձան մէկ մէկ կիսանկախներ, իրաւունք ունենալով իրենց ժառանգած հողամասերէն գանձել սեփական տուրք, կազմել առանձին բանակ և այլն և այլն։ Ամենք Թէև ըստ օրինի ընդհանուր վտանգի ատեն պարտաւորին օգնութեան փութալ կեդրոնական իշխանութեան՝ Թագաւորին, բայց յաճախ նախանձէ գրգռուած, յաճախ Թագաւորներու տկարութենէն օգտուելով, ընդհանուր վտանգի ատեն կը մնային ձեռնպահ ու նոյն իսկ այնքան յառաջ կերթային իրենց տարամերժ ատելութեան, քինախնդրութեան ու նաև սեփական շահախնդրութեան մէջ որ կը միանային Թշնամիներու հետ և կը դաւաճանէին ընդդէմ իրենց եղբօր, իրենց սեփական ծնողին։ Մեր Թշնամիներու շարունակական յաղողութիւնները Հայաստանի մէջ, պէտք է վերագրել հայ ժողովուրդի աւատապետական ըմբռնումներուն առաւելապէս։ Անոնք շատ լաւ ուսումնասիրած էին մեր այս տկար կողմը և գիտցան ճարտարօրէն օգտուիլ անկէ մինչև վերջը։

Նոր չէ որ մեր դրացի Թշնամի նախանձոտ պետութիւնները Հայաստանը գարձուցած են քաւութեան նոխազ իրենց տիրապետական հակամարտ, շահախնդիր ձգտումներուն։ Փոխն ի փոխ, Պարսիկ, Յոյն, Ասորի, Արաբ, Հռոմայեցի, Թաթար և Եգիպտացի փորձած են իրենց կամքը պարտադրել Հայուն։ Ի՛նչ էր վարդանանց պատերազմը եթէ ոչ պարսկական և յունական ձգտումներու բաղխում որ իրար դէմ հանեց երկու քաջարի հայ իշխանազուն զօրավարներ՝ Վարդան և Վասակ և այս վերջինը այնքան յառաջ գնաց իր փառատենչիկ ախորժակներուն մէջ որ իբր պարսկական գործիք մը կռուեցաւ իր արեանակից Հայերու դէմ։

Թէև մեր պետական կազմակերպութեան հետ կործանեցան նաև մեր աւատապետական կարգերը, բայց այդ տնաքանդ գաղափարը դեռ իր արժատներ ամուր կը պահէ հայ ժողովուրդի հոգիին մէջ։

Փոփոխութիւնը ձևին, կերպին մէջ է բայց ոչ էութեան։ Մեր նախարարութիւններու տեղ եկան դրաւել մեր հատուածական կուսակցական բաժանումները. ու այսօր մեր պատմութեան ամենէն ճակատագրական, հոգեբանական մէկ վայրկեանին մէջ, ականատես կըլլանք այդ իրերամերժ կուսակցամոլ գաղափարականութեան կործանարար ցուցաբերումին։

Մեր առաւելութիւնները ժառանգելով չյափրանանք միևնակ. ատոնք ինքնաբաւութեան ու քիչ մ'ալ անափառութեան մեղկացումներ կուտան մեզ, բայց չեն գարմաններ մեր վէրքերը։ Պէտք է աւելի կառչինք մենք մեզ միշտ սրբագրելու և պատմական փորձառութիւններէ օգուտ քաղելու գաղափարին։

Կուսակցականութիւնը այսպանելի երեւոյթ մը չէ ազգերու մէջ, բայց կուսակցամոլութիւնը և լոկ կուսակցական շահախնդրութիւնը վտանգաւոր է ազգի մը հաւաքական գոյութեան համար։

Մեր կուսակցութիւնները իրար կը քննադատեն այնպիսի թերութիւններու համար որոնցմէ երբէք զերծ չեն իրենք, այլ ընդհակառակ. նաև քննադատութիւնները չեն ուղղուիր չակելա, սրբագրելու միտումով, այլ քանդելու, կործանելու և անոնց տեղ միևնակ իրենց տիրապետութիւնը բարձրացնելու անփառունակ մոլութեամբ։

Հայաստանի վերջին դէպքերը աւերուդ անգամ մը ևս եկան մեզ հաժոդել մեր այս ցաւագին ժառանգութիւններու մէջ։ Հայեր այժմ ղրաղուած են իրար հետ կուսակցական քինախնդրական հաշիւներ մաքրելով և ոչ թէ հայրենիքը անմիջական վտանգէ փրկելու միակ մտասեռումով։

Մենք արդէն չատ տկար ենք մեր թուական քանակով. ատոր տեղը պէտք է գռնէ մեր բարոյական, հոգեկան արագը, այժը. և այդ այժը կը գոյանայ միայն բոլոր ժանրիկներու միաձուլումով և մէկ նպատակի համար միահամուռ գործակցութեամբ։ Սակայն այդպէս չենք ըներ մենք, այլ կը չանանք իրար հաւասարել և մեր արտի գոհունակութիւնը փնտռել մեր գաղափարական ներթագրեալ հակառակորդի տապալման մէջ. ի՛նչ փոյթ եթէ անոր հետ մեր փրկութեան խարիսխն ալ տապալի։

Հաւաքականութեան գաղափարը քաղաքացիական կրթութեան ամենէն վեհ առաքինութիւններէն մէկն է. իսկ մենք ատկէ գուրկ ցոյց կուտանք մեզ մեր կուսակցական վիճաբանութիւններու մէջ։

Կուսակցական, գաղափարական զանազանութիւնները պէտք է ծառային միայն փրկութեան լաւագոյն կերպը գտնելու, ճշմարիտ չափը լուսաւորելու և ոչ թէ իրար տապալելու և լոկ իրենց այլամերժ գոյութիւնը ամրապնդելու միակ ժտահոգութեամբ։

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանէն Բաթումի ճանբով կ.պոլիս հասած են դեկտ. 26ին գընդապետ Շահխաթունի՝ Երևանի զինուորական կառավարիչը, գերասան Զարիֆեան և Երևանի Յառաջի նախկին խմբագիր Տիար Արսէն Միքայէլեան որ երբեմն Ամերիկահայ Ասպարէզ Թերթէ խմբագրութիւնն ալ վարած է և փարիզ դումարուած Հայ Համաժողովի Ա. Նստաշրջանին մասնակցած էր Ամերիկահայ ժողովրդեն կողմէ քուէների մեծամասնութեամբ պատուիրակ ընտրուած լինելով։ Տ. Ա. Միքայէլեան կ.պոլսի զանազան թաղերին մէջ բանախօսութիւններ կընէ այժմ Հայաստանի վերջին դէպքերուն և ներկայ վիճակին վրայ ականատեսի տեղեկութիւններ տալու համար։

Տ. Ա. Միքայէլեանի «Ճակատագրական» հաղորդած տեղեկութիւններուն նայելով, խորհրդային նոր կառավարութիւնը Թէև ձեռնակալած է գաշնակցական դլխաւոր վարիչներէ մի քանին, բայց գնդակահարութենով պատժուածները չկան։ Այ-

պէս ուրախ ենք որ չհաստատուիր Համօի (Համազասպ Սրուանձտեանց) սպաննուած լինելուն լուրը։ Ալ. Խատիսեան ազատ Թողուած է, որ դեկտ. 16ին Երեւանէն մեկնած է Թիֆլիս ուր իրեն հետ տեսակցած է Տ. Միքայէլեան։ Միայն թէ կասեանի խորհրդային կառավարութիւնը հեռագրեր է Գարապէգիր փաշային որ ինք չընդունիր Ալեքսանդրապոլի խաղաղական դաշնագիրը։ Այդ դաշնագիրը որ կը փոքրացնէր Հայաստանի պետութեան սահմանները և կերպով մը թիւրքական հսկողութեան կենթարկէր մեր անկախութիւնը, ճնշման տակ ստորագրած էին Հայաստանի պատուիրակները Խատիսեան, Քալանթարեան և Ղորղանեան։ Կասեանի վարչութիւնը առաջարկած է նոր բանակցութիւններ սկսիլ խաղաղական դաշնագիր մը կնքելու համար։ Մոսկուայի խորհրդային կառավարութիւնն ալ հեռագրած է Էնկիւրիի կառավարութեան (Մուսթաֆա Քէմալին) որ թիւրք զօրքերը Ալեքսանդրապոլն ու կարսը պարպելով քաշուին իրենց այն սահմանները որ ունէին 1914էն առաջ, նոր պայմանների մասին բանակցութեան համար Հայաստանի կողմէն պատուիրակներ գնացած են Ալեքսանդրապոլ։ Արապեան ռուս կառավարութեան կողմէ պատուիրակ մը գնացած է հոն բանակցութիւններուն մասնակցելու համար։ Արդիւնքի մասին դեռ որոշ տեղեկութիւններ չկան։

— Հայաստանի խորհրդային կառավարութիւնը կազմուած է հետեւեալներէն. նախագահ և երկրագործութեան գործավար՝ կասեան, զինգործավար՝ Ափօ Նուրիջանեան, արտաքին գործավար՝ Ալ. Բէկզատեան, ներքին՝ Դովլաթեան, կրթական՝ Աշոտ Յովհաննիսեան, գատական՝ Հազդատեան, ելմտական՝ Հ. Տէր-Տէրեան, պետական վերահսկիչ՝ Զաքէեան, գործերի կառավարիչ՝ Խոջամիրեան, քարտուղար՝ Թումանեան։ զօրքերի հրամանատար՝ Դրօ, որի օգնական նշանակուած է զօրավար Հախվերդեան։

— Կ.պոլսէն հեռագրած է «Դան»ի թղթակիցը «Հայաստանի խորհրդային (սովիէդական) կառավարութիւնը նոր ծանուցագիր մը ղրկեց վրաստանի կառավարութեան, յիշեցնելու համար նախորդ ծանուցագիրը և պահանջելու համար վրացի զօրքերի քաշուիլը այն չէզոք գօտիէն որ որոշուած էր Վրաստանի և Հայաստանի միջև։ Վրաստանի կառավարութիւնը մերժեց. ուստի Հայաստանի կառավարութիւնը դիմում ըրաւ խորհրդային Ռուսիոյ ներկայացուցչին միջամտութեան։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԿՈՉԱԿԸ Վ.Ս. ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻՆ

Ամենայն Հայոց վեհ. կաթողիկոսը Գեր. Տիրայր եպիսկոպոսի միջոցով որ Ամերիկա կերթայ առաջնորդական պաշտօնով, կոնդակ մը ղրկեր է Ն. Վ. Պօղոս Նուպարին, յայտնելով իր չնորհակալիքը անոր ցարդ կատարած հայրենասիրական գործերուն համար և իրեն կաթողիկոսական պատուիրակ և օրհնելով նորին վսեմութիւնն ու անոր գերդաստանը և քաղողջութիւն, և երկարակեցութիւն մաղթելով որ ապագային ալ կարենայ օգտակար հանդիսանալ մեր բազմակարօտ հայրենիքին։

Գեր. Տիրայր եպիսկոպոս յունվար 3ին հանդիսաւոր կերպով յանձներ է այդ կոնդակը Վսեմ. Պօղոս Նուպարին իր բնակարանի մէջ։

Պօղոս Նուպար փաշա Վեհ. Կաթողիկոսէն իրեն եղած այս պատուին ու մեծարանքին համար յուզուած, չնորհակալութեան ճառ մը խօսեր է, ըսելով թէ 7 տարիէն ասկի տևող ուժասպառ աշխատանքէ մը յետոյ, արդար հպարտութեամբ մը պիտի պահէ, թանկարժէք կերպով և մինչև իր սրտի խորերը փորագրուած, յիշատակը վստահութեան Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսին։ Խօսելով Հայաստանի Հանրապետութեան ներկայ տագնապալի վիճակին վրայ, յարած է թէ պէտք չէ կորսցնենք մեր քաջասրտութիւնը և պէտք չէ յուսահատինք. պիտի տեսնենք լաւագոյն օրեր։

Հանդէսին ներկայ գտնուողներէն խօսած են նաև Տիարներ Գ. Նորատունկեան, Լ. Մկրտիչեան և Մարկոսեան։

Փարիզի հոգևոր հովիւ Գեր. Վռամշապուհ Ծ. Վ. Քիպարեան կարդացած է կոնդակը որ ունկընդրուած է յոտնկայս։

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԿԸ ՓՈԽԱՐԻՐԷ ԼՈՆՏՈՆԻ ՀԱՅՏՐԻ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՎԻՒԸ

Կիմանանք թէ Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոսը գնահատելով Լոնտոնի հոգևոր հովիւ Գեր. Աբէլ Ծ. Վ. Աբրահամեանի արժանիքն ու գործունէութիւնը Լոնտոնի մէջ, գոհունակութեան և օրհնութեան կոնդակ մը անոր ղրկեր է Գեր. Տիրայր Սրբազանի միջոցով և լանջախաչ մը պարգևեր է։

Արդարև Գեր. Աբէլ Ծ. Վ. իբրև զարգացած և գործունեայ անձնաւորութիւն մը մեր եկեղեցականներէն դասակարգին մէջ նշանակելի դիրք մը կը գրաւէ որով արժանացած է Վեհ. Կաթողիկոսի գուրգուրանքին։ Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանը աւարտելէն յետոյ աթեղայ ձեռնադրուած և արդի Վեհ. Կաթողիկոս Գէորգ Ե-ի կողմէն Գերմանիա ղրկուած էր համալսարանական ուսում ստանալու համար։ Պատերազմը վրայ հասնելով, Տ. Աբէլ Ծ. Վ. պարտաւորուեցաւ Սիւիս անցնիլ ուր Ժիւրիխի համալսարանին մէջ իրաւագիտութիւն ուսանելով, իրաւագիտութեան տօքթէօրի (Docteur en Droit) վկայագիրն ստանալու արժանացաւ։ Այս առթով իր գրած գերմաներէն Թեզը որի մէջ տեղեկութիւններ կուտար Հայաստանեայց եկեղեցիի դաստիարակութեան և վարչական կազմակերպութեան, Թիւրքիոյ Հայերի Ազգային սահմանադրութեան հարցի վրայ, տպագրութեամբ հրատարակուելէն յետոյ մեծապէս գնահատուած է գերմանագէտ աստուածաբաններէ և իրաւաբաններէ։

Տ. Աբէլ Ծ. Վ. գիտէ նաև ֆրանսերէն։ Ֆրանսերէն շատ լաւ քարոզ խօսած է Մարսէյլի մատուռին մէջ, Ֆրանսացի բարձրաստիճան անձնաւորութիւնների ներկայութեան։ Լիքս հրատարակուող Le Feu կիսամսեայ հանդէսի 1919 փետրվար 15ի թիւին մէջ հրատարակած է Les efforts de l'Eglise arménienne pour la libération de l'Arménie վերնագրով գրութիւն մը, ցոյց տալու համար թէ Հայաստանեայց եկեղեցին ի՛նչ ջանքեր կատարած է Հայ ազգի պահպանութեան, ինչպէս և Հայ հայրենիքի ազատութեան համար։ Համառօտ ու ամփոփ ոճով պատմական տեսութիւն մ՚է այդ։

Տ. Աբէլ Ծ. Վ. անցած տարի հրատարակեց անգլիերէն լեզուով գիրք մ՚ալ, The Church and Faith of Armenia։ Այժմ կը յաճախէ Օքսֆորտի համալսարանը, անգլիերէնի մէջ աւելի զարգանալու և անգլիական այդ համբաւաւոր համալսարանի ալ իրաւագիտական ճիւղէն օգտուելու համար։

Վերջերս Ժընէվի մէջ գումարուած քրիստոնէական եկեղեցիների համաժողովին մէջ Հայաստանեայց եկեղեցիի ներկայացուցիչն էր եղած Վեհ. Կաթողիկոսի կարգադրութեան համեմատ։ Իր կատարած աշխատանքները լաւ գնահատուեցան նոյն համաժողովի կողմէն։

Աւելորդ է ըսել որ Գեր. Աբէլ Ծ. Վ. գերմաներէն, ֆրանսերէն և անգլիերէն լեզուներէն զատ լաւ ծանօթ է ռուսերէնի ինչպէս և հայկերէն գրաբար լեզուի ներքութիւններին։

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ

Լոս Անճելոս, (Գալիֆ.) 19 դեկտ. 920

Ա. Կ. Սեթեմեանի մաղը

Անցեալ չաբաթ Ամերիկահայ գաղութը, մասնաւորապէս Գալիֆորնիոյ հայութիւնը կորսնցուց իր մէջէն պատուական անձնաւորութիւն մը որ տարիներէ ի վեր Ֆըրէզնօի հայ հասարակութեան ամենէն ակնառու և նկարագրական (picturesque) դէմքերէն մին եղած էր։

Սեթեմեան, որ իր որդւոյն մահէն յետոյ սկսաւ արագօրէն իր առողջութիւնը կորնցնել, ենթարկուելով ի վերջոյ անբուժելի կաթուածի մը որ վերջին մահացու հարուածը չհնարեց, մին էր այն մտաւորական հայերէ որոնց խոհեմներու գլխաւոր կէտը կը կազմէր Հայութեան հարցը։

Սեթեմեան ոչ միայն բարեհամբոյր և բազմահմուտ ազգային մէր, այլ վաւերաւուն հայրենասէր մը, առանց ինքզինքը հպատակեցնելու հատուածական գաղափարական տիրապետութեան։ Իրբև հիմնադիր Ասպարէզ Թերթի, իր խմբագրականները կը բուրէին բարոյական, խրատական, լուրջ մտածումներ որոնք այնքան հետաքրքրութեամբ կը կարդացուէին ժամանակին թէ նոր և թէ հին սերունդէն, սեպհ. թէ նուազ Սեթեմեան, սակայն, մին եղաւ այն բազմաթիւ ազգային դէմքերէն, որոնք հակառակ իրենց ստացած բարձր կրթութեան, հակառակ իրենց խոհեմազարդ և անկեղծ բնաւորութեան, նիւթականապէս չեն կարողացած իրենց ապագան բարեկեցիկ դիրքի մը մէջ դնել և ի վերջոյ չուած են անդրաչխարհ, տխուր տպաւորութիւն մը թողլով ամէն անոնց վրայ որոնք սերտօրէն համակրելով անոնց ցոյց տուած անկեղծ զգացմանց և բարձրաթռիչ գաղափարներուն, չեն կարողացած չափսոսալ թէ ազգային հասարակական գործիչներու, բարձր մտաւորական դաստիարակութեամբ օժտուած ազգայնոց մէկ մեծ մասը ղատապարտած է Ամերիկայի մէջ իր գոյութիւնը պահպանելու համար դժուարին խութերու և պատուարներու դիմադրել։

Հրանտ Փիրէչեան, որ վերջերս մեռած է, Հայ Ազգին մէջ անգլիական լեզուի հմտութեան մասին եզական դէմք մը, բարձր դաստիարակութեան տէր, նոյնպէս ցաւ ի սիրտ կիմանանք թէ նիւթականի մասին շատ բարեկեցիկ դիրքի մը մէկ չէ փակած իր կեանքը։

Ուսուց, բարձր դաստիարակութիւն, անկեղծ ազգասիրութիւն, մարդասիրութիւն և այլասիրութիւն, բոլոր այս նախանձելի որակութիւնները, որոնք եւրոպական ազգաց մէջ յաղողութեամբ և ժողովրդական համակրութեամբ գնահատել կուտան մարդը ինչ որ է, մեր ազգին մէջ, նա մանաւանդ Ամերիկահայ դաղութային կեանքին մէջ կանգնին իրբև օգերևոյթական եղանակ մը, առանց մասնաւոր հայեցողութեան, առանց այն մեծ յարգանքին և երախտագիտութեան զոր պէտք է ամէն Հայ կրէ իր հոգւոյն ու սրտին մէջ հանդէպ այն անձանց որոնք բարեկեցիկ կեանքը ստորադասած են հասարակական ծառայութեան կեանքէն։

Հոս, պահ մը երևակայութիւնս արձակելով դէպի անցեալ տարիները, կը յիշեմ «Ամբէնիա»ի ծերունազարդ խմբագրին յօդուածներէ մին որ այնչափ սերտօրէն կը չօշափէր այս կարծիքս։ «Մենք լաւ գիտենք»։ Այո՛, մենք շատ լաւ գիտենք լալ, արցունք թափել, թաղել, յուղարկաւորութիւն սարքել և ցաւակցութիւն յայտնել մեր ազգային կեանքի մէջ մերթ ընդ մերթ ասուպի նման երևցող բարձրախորհուրդ և անկեղծ սիրտ անձնաւորութեանց մահերէն յետոյ։ Իսկ անոնց կենդանութեան ժամանակ կրած տառապանքն ու նեղութիւնը մեր վրայ չաղդեր այն, ինչ որ սահպղատ կազդէ Եւրոպացւոյն, Յոյնին և Ամերիկացիին վրայ, և ահա այդ ազդողական տպաւորութիւնն է որ կը մղէ Յոյնը կամ Ֆրանսացին և կամ Անգլիացին, ոչ միայն յարգել և սիրել իր ազգային հասարակական կեանքին մէջ փայլող դէմքերը, այլ անոնց բարեկեցիկ կենցաղավարութեան համար հոգ ու խնամ չկանայել։

Մեղքնալ, լալ, ցաւիլ մեր ազգային բնորոշ տրամադրութիւնը եղած են մեր հասարակական գործիչներու մասին. բայց դժբաղդաբար ոչ գութը, ոչ արցունքը, ոչ

արդահատութիւնը, իրենց վերացական նշանակութեամբ կարող են նիւթապէս նը պատճել ամոքելու աննախանձելի վիճակը այն հայ գործիչներուն, հայ գրողներուն, հայ ուսուցիչներուն, հայ դերասաններուն, հայ դաստիարակիչներուն որոնք տուած են Հայ Ազգին իրենց ժամանակն ու սիրտը, միտքն ու հոգին, կեանքն ու լոյսը, ի վերջոյ դառնալու համար այն սև հողին որ ամէն ինչ կը ծածկէ։ Աեքլեմեան հայ ժողովրդի սրտին հպող մեծ դէմքերէն մին էր զոր Փալիֆորնիոյ գաղութը յանձնեց անիծեալ սև հողին։

* * *

Աբշալոյս Մարտիկեան

Վերջերս տարաձայնուած է թէ Աբշալոյս Մարտիկեան, գագանաբարոյ թուրք ամբոխին ձեռքէն այնքան քաջութեամբ ինքզինքը ազատող այդ հերոսուհին, կամ մեռած է և կամ յիմարացած է։

Ամերիկահայ գաղութը որ պարտ էր հոգեհայրի մը դերը ստանձնել և հսկել այդ խեղճ դուստրը Հայութեան յղկուած մարգարիտի մը նման, այսօր գուցէ անծանօթ է անոր նոյն իսկ քաղաքան տեղւոյն եթէ մեռած է, կամ այն հաստատութեան որոյ մէջ գուցէ կը գտնուի եթէ գժանոցն է։

Լոս Անճելոսի հովիւ Ա.Բժ. Տէր Ատոմ Մելքոնեան որ իր ազնիւ երէկնոյ հետ երկու ամսէն աւելի իր հաճատ տանը մէջ առած զայն, հոգ ու խնամք չէ զլացած անոր հանգստեան համար, ցաւ ի սիրտ մեզ խմացուցած է այս գժբաղդ լուրը, թէև կը կարծուի թէ միայն լոզական լուր մ'է։

Օրիորդ Մարտիկեան ականատես ըլլալով իր գժբաղդ հայրենեաց մէջ ոչ միայն գանանարոյ թրքայ ու Քրդաց աննկարագրելի անգթութեանց, այլ չմոռնանք ըսել՝ նաև քանի մը այլասեռած կուսակցականներու լպիրշ արարքներուն, տարակոյս չկայ թէ մէկէն տեղափոխուելով Ամերիկա, տարբեր ընկերական մթնոլորտներու ներքև, գուցէ մտային և զգացական ջղագրգիռ ազդեցութեանց պատճառաւ՝ կորուսած ըլլայ իր ժողին հաւասարակշռութիւնը և դատապարտուած խելացնոր վիճակի մը։ Ցուսանք թէ չուտով կապաքինի եթէ մեռած չէ. բայց ամերիկահայ թերթերը ինչո՞ւ չեն հետաքրքրուիր անոր վիճակով։ Եւ Ամերիկահայութիւնը ինչո՞ւ աւելի հոգատար հակում մը ցոյց չտար այդ խեղճ հայ աղջկան։

ԵՐԻՒԱՆԴՈՒՆԻ

ՄԻԼԱՆԱԲՆԱԿ ՀԱՅ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ՄԸ ԳԻՒՏԸ

Լուր կը հասնի մեզ Միլանէն որ Ն. Ղուկասեան անուն Գանձակեցի նշանաւոր հայ գիտնական մը իտալական կառավարութենէն արտօնագիր ստացեր է «Ծնվերջ լեռակ»ի գիւտին համար։

Գիւտին մեքենական կազմը տակաւին անճանաչ է մեզ. սակայն Պ. Ղուկասեանի այս նոր դրութիւնը կը խոստանայ այն անհուն օգտակարութիւնը որ յարմարցնելով գայն արդի տեղաշարժ մեքենաներուն կը խնայէ գլեթէ 75 առ հարիւր կիզանիւթ, արտադրելով նախկին ուժը եւ արագութիւնը աւելի նուազ ծախքով եւ համեմատութեամբ աւելի կարճ ժամանակի մէջ։

Միլանի բազմարուեստից վարժարանի բրօֆէսորներէն կազմուած քննիչ յանձնաժողովի մը առաջ Պ. Ղուկասեան վայրաշարժի իր փոքր օրինակով ցոյց տուած է իր գիւտին տեսական արժէքը եւ հիացումով համոզած որ իր գիւտը աւելի մեծ կազմով գործնականի մէջ դնելով՝ ոչ թէ միայն գիտական ու մեքենական դրութիւններ այլ եւս ֆիզիքական կարգ մը օրէնքներ հիմնովին պիտի յեղաշրջին։

Ղուկասեանի դրութիւնը զգալիօրէն կը նուազեցնէ նաեւ այն դիմադրութիւնները որոնք քնական կերպով առաջ կուգան անիւներուն հարթ մակարդակի վրայ շրջումէն։

Ճարտարարուեստական պէտքերու, շոգիէ եւ կամ ելեքտրական շարժիչներու յարմարցնելու համար ոչ մէկ անյաղթելի դժուարութիւն ցոյց չի տար։

Գործնականի տեսակէտով ներկայ մեքենաներուն մէջ ուժէ ձեւափոխում առաջ չի բերեր, զոր օրինակ, երկաթուղային դրութեան մէջ փոփոխութիւններ տեղի պիտի ունենան լոկ վայրաշարժի եւ կառքերու անիւներուն վրայ, բոլոր միւս մասերը կը մնան իրենց նախկին մեծութեամբ եւ համեմատութեամբ։

Ըստ մեր կարծիքին, այս գիւտը իր առաջնակարգ գործածութիւնը պիտի ունենայ շոգեկառքերու մէջ որոնք ամենէն աւելի ածուխ սպառողներն են, լուծելով հետեւաբար ագգերու մէջ տիրող տնտեսական ամենէն ծանր խնդիրներէն մին։

Պ. Ղուկասեան եթէ յաջողի իր գիւտը ի գործ դնել, իրաւամբ պիտի կարողանայ պարծիլ, ազատած ըլլալով ամբողջ աշխարհը կիզանիւթի նուազման զարհուրելի տագնապէն։

Մ. ԽԱՆՊԼԻԿ

Բատուա 4 յունվար 1921

ՏԵՂԱԿԱՆ

Այսօր, չորեքշաբթի, Ծնունդի տօնին պատճառով հայ մատուռին մէջ (Rue Saint Jacques, 96) ժամասացութիւնները կը սկսին առաւօտ ժամը 8ին եւ պատարագը կաւարտի 12ին։ վաղը, տօն Մեռելոց, ժամասացութիւնների սկզբնաւորութիւնը կը լինի առաւօտեան ժամը 9ին եւ վերջաւորութիւնը 11ին։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

Ադէն ծանուցուածին համեմատ, անցեալ ուրբաթ երեկոյ տեղի ունեցաւ Հ. Կ. Խաչի Մարսէյլի Մասնաճիւղի կազմակերպած երեկոյթը, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան։

Հանդէսին նախագահը Ա.Բժ. Տ.Մ. քհյ. Հէքիմեան կարճ բայց ազդու բանախօսութեամբ մը բացաւ երեկոյթը, թարգմանի հանդիսանալով Հայերի յոյսերին եւ յոյգերին։ Կ. Խաչի Մարսէյլի Մասնաճիւղի ժրաջան գանձապետուհին օրիորդ Հ. Ա. Յովակիմեան խօսեցաւ ընդհանրապէս Կարմիր Խաչերի կատարած գործին եւ մասնաւորապէս Մարսէյլի Մասնաճիւղին կարճ ժամուակի մէջ ըրած ազգօգուտ ձեռնարկների մասին որոնք ժողովրդի համակրական ցոյցերին արժանացան բուռն ծափերով։ Վալապրի երկրագործական վարժարանի հայ ուսանողներէն Տիարներ Տրդատ Տանտինեան եւ Վ. Նեվշէհիրլեան իրենց մասնակցութիւն բերած էին, առաջինը ֆրանսերէն կարդացուած հակիրճ եւ յուզուած ճառով մը, իսկ երկրորդը՝ Յ. Թումանեանի «Անուշ» օբէրէթէն երգած սիրուն կտորով մը։ Նոյնպէս Տ. Նրուանդ Յ. Սելեան իր երգերով հաճոյալի տպաւորութիւն մը թողուց։

Միջնարարին հայկական եռագոյն ոսկեծոպ դրօշակ մը ամերիկեան դրութեամբ աճուրդի հանուեցաւ եւ կարճ ժամանակի մը մէջ գումարը բարձրացաւ 1855 ֆրանգի. վերջին բարձրացնողը եղաւ հայ լեգէոնականներէն Տ. Տիգրան Զիլֆբարմագեան որ 100 ֆր. տալով ունեցաւ դրօշակը եւ ինք ալ իր կողմէն զայն նուիրեց կարմիր խաչին, խնդրելով որ վրան գրուի «Հայ կամաւորին նուէրը»։ Ժողովուրդը բուռն ծափերով ողջունեց այս սրտագին նուէրը։

Զանազան իրերի վիճակահանութենէն վերջ, ներկայացուեցաւ ամերիկահայ դերասան Տ. Լեւոն Գավաֆեանի հեղինակած «Ոսկի տառեր» վերնագրով կամաւորական կեանքէ առնուած փոքրիկ թատերախաղը որի կարեւոր դերը ինք ստանձնած էր եւ յաջող կերպով կատարեց։

Ադէն ժամը մէկը շատոնց անցած էր երբ հանդէսը վերջացաւ եւ ժողովուրդը, մասնաւորապէս իրենց երեխաներ, խըռնուեցան բեմին անկիւնը զետեղուած կաղանդի ծառին շուրջ եւ ուրախ քրքիջներով իրենց նուէրները քաղեցին անկէ։

Իր ամբողջութեան մէջ փայլուն յաջողութիւն մ'ուներցաւ այս հանդէսը թէ՛ բարոյական եւ թէ նիւթական տեսակէտով։ Կը կարծուի որ զուտ հասոյթը 4000 ֆրանգի չափ եղած լինի։

«ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ»ԷՆ

Այսու կը տեղեկացնենք արտասահմանի հայ գաղութներուն, թէ քաղաքական եւ տնտեսական պայմաններու բերմամբ Վիեննա համախմբուած հայ երկսեռ ուսանողութիւնը՝ գիտակցելով ուսանողութեան պատկանեալ դերը մեր ազգին հանդէպ եւ ըմբռնելով համագործակցութեան բարձր պարտականութիւնը, կազմակերպած եւ կազմած է արդէն «Վիեննայի Հայ Ուսանողական Միութիւն»։

«Միութիւն»ը ներկայիս կը բաղկացնայ աւելի քան 25 անդամներէ եւ անդամուհիներէ եւ ունի ազգային քաղաքական նպատակներ, որոնցմէ կարեւորագոյնն է վառ պահել իր անդամներու մէջ հայրենասիրական զգացմունքը եւ արթնցնել ազգային ոգին տեղւոյս հայ գաղութին մէջ։

Սոյն նպատակները իրագործելու համար «Միութիւն»ը ունի մշակած իր ծրագիր-կանոնագիրը եւ հաւատացած է որ իր գործունէութեամբ յիշեալ նպատակների համեստ շրջանակին մէջ պիտի ունենայ իր տեղը ի կարգին արդէն գոյութիւն ունեցող նոյնանուն Միութեանց։

Այսու հանդերձ կը տեղեկացնենք թէ վարչութիւնս, համաձայն Միութեան կանոնագրին, իր պարտականութիւնն կը նկատէ տեղեկութիւններ տալ այն ամենուն, որոնք կը հետաքրքրուին Վիեննայի համալսարանական եւ առհասարակ ուսանողական հարցերով։

Վիեննայի Հայ Ուսանողական Միութեան
Նախագահ՝
Յովակ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Քարտուղար
Պերճ ՀԱՃՕԼԵԱՆ

Վիեննա, 8 յունուարի 1921 Թ.

Հասցէ՝ Armenischer Studentenverein
Dominikanerbastei Nr. 10
Vienne 1 (Autriche)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆՈՐ ՆԱԽՈՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսփոխանական ժողովի յունվար 12ի նիստին ԺԷ Տ. Ժօրժ Լէյկի վարչութիւնը տեսնելով որ երեսփոխանների մեծամասնութիւնը իր առաջարկին հակառակ քուէ տուաւ, պարտաւորեցաւ հրաժարիլ։ Երեսփոխաններէն Տ. Մօրիս Լէնօ՝ Դերժանիի զինաթափութեան մասին, Տ. Պօքանովսքի՝ կառավարութեան ելևմտական քաղաքականութեան մասին և Տ. Տէրիս ընդհանուր քաղաքականութեան մասին հարցաքննդումներ ուղղած էին վարչութեան որոնց անմիջական պատասխանն կուզէին։ Վարչապետ Տ. Լէյկ պատասխանեց թէ դաշնակից պետութիւնների վարչապետներու խորհրդաժողով մը պիտի գումարուի փարիզի մէջ յունվար 19ին և այս վիճակի մէջ՝ անոր գումարումէն առաջ չուզեր պատասխանել վերոյիշեալ հարցերին, այլ անկէ յետոյ։ Բայց Ժողովը չուզեց կառավարութեան մը առջև գտնուիլ յետոյ, այլ այժմէն լուսաբանուիլ ուզեց։ Հետևապէս 116ի դէմ 447 քուէով մերժեց պատասխանելու յետաձգումը։ Տ. Ժօրժ Լէյկ այդ տեսնելով, պարտաւորեցաւ իր վարչութեան հրաժարականը ժամուցանել Հանրապետութեան Նախագահ Տ. Միլերանին։

Տ. Միլեան նախ յանձնեց Երեսփոխանական ժողովի ասենապետ Տ. Բաուլ Բէրէին որ իր վարչապետութեամբ նոր նախարարութիւն մը կազմէ։ Երբ սա չյաջողեցաւ զանազան գժուարութիւնների պատճառով, այդ գործը յանձնուեցաւ Տ. Արիսթիտ Պրիանին որ յաջողեցաւ Ֆրանսայի նոր նախարարութիւնը կազմել հետևեալ կերպով.

Տիարները՝

Պրիան վարչապետ և Արտաքին գործերի նախարար, Պօնսվէյ գաւառական, Մառօ ներքին, Պարթու պատերազմական, Կիսգ'հօ ծովային, Տումէ ելևմտական, Պէրար կրթական, Տիւ Բրէյ երկրագործական, Վէնսան աշխատանքի, Լըրըտիւ առողջապահութեան, Լուշէօր ազատագրուած երկրամասերի, Դրօքէր հանրային շինութիւնների, Տիօր վաճառականութեան։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԳԵՐԻՆԵՐԸ ՓՈՒՐ-ԱՍԻԱՅԻ ՄԷՋ

Կ.պոլսէն յայտ. Ճին հաղորդած են ֆրանսական թերթերին.

«Տ. Մելվիլ Զադըր, Նիւ Եորքցի հրապարակագիրը, Անատոլուի մէջ 3 ամիս ճանապարհորդութիւն մը ընելէ յետոյ վերադարձաւ Կ.պոլիս։ Կը յայտարարէ թէ ազգայնականները յաջողած են, իրենց ձեռք առած խիստ միջոցների շնորհով, կանոնաւորութեան պէս բան մը հաստատել։

Ամեն օր գիւղերի հրապարակներին վրայ կը տեսնուին կախաղան հանուած աւազակներ և այդ ժահապտութիւններ փրկարար ազդեցութիւն մը կունենան։

Ամերիկացի հրապարակագիրը կըսէ նաև թէ ազգայնականներին մէջ նկատած է որ շատ սաստիկ թշնամութեան զգացում մը կայ դաշնակիցներուն դէմ և մասնաւորապէս Անգլիոյ դէմ։ Լնկիւրիի ազգայնական իշխանութիւններուն հրամանով Անատոլուէն արտաքսուած են ոչ-չինուորական Ֆրանսացիները. անոնց ինչքերը գրաւուած և կալուածները որբանոցներու վերածուած են որոնց վարչութիւնը յանձնած են Ամերիկացիներուն։ Այժմ, կըսէ, 750 Ֆրանսացի զօրք գերի կայ կեսարիոյ մէջ։ Ատոնք ամարային ներքնազգեստներ միայն ունին, տափատ (բանդալոն) չունին։ Շատեր ոտաբոբիկ մնացած են. մեծ մասը գետնախշտի կը պառկին, տակերնին փսիաթ մը իսկ չկայ, ոչ ալ վրանին վերմակ մը։ Տաս ամսէ ի վեր ոչ մի լուր չեն առած իրենց ընտանիքներէ։ Եթէ Ամերիկացիներու նպաստը չլինէր, կըսէ Տ. Զադըր, այդ դերիները բոլորն ալ մեռած կը լինէին, հիւանդանոցին մէջ հիւանդները խռնուած են։ Գրէթէ ամէն օր մեռելներու թաղում կայ։»

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մնգլիական կառավարութեան կ.պոլսի Բարձր Պատուիրակը ատիպեր է Բ. դրան փութալ վաւերացնել Սեվրի գաշնագիրը։ Թէվֆիգ փաշայի նախարարութիւնը խնդրեր է սպասել Էնկիւրիի բանակցութիւններուն վերջաւորութեան և միանգամայն ուշադրութիւն հրաւիրեր է այն տնտեսական տագնապի վրայ որմէ սաստիկ կը նեղուին կառավարութեան պաշտօնեաները ու իրենց ընտանիքները, պետական գանձը հասոյթներէ զրկուած լինելուն համար։ Թէվֆիգ փաշա յայտարարեր է թէ դրամական նեղութիւնը և ժողովրդին դժգոհութիւնը պիտի պարտաւորցնեն նախարարութիւնը հրաժարական տալու։ Վարչական պաշտօնեաները հոկտեմբերի, նոյեմբերի և դեկտեմբերի իրենց ամսաթոշակները դեռ չեն ստացած։ Այս վիճակի մէջ, խնդրեր է Թէվֆիգ փաշան որ Բ. դրան վերադարձուի այն 400,000 օսմ. ոսկին որ Օսմանեան կայսերական դրամատան մէջ պահ դրուած էր վճարելու համար պատերազմի միջոցին եղած ներքին փոխառութեան մը տոկոսները և համաձայնական աէրութիւնները իրեն դրամ վարդրած են։

Դաշնակից տէրութիւնները չաճեր են վերագարձնել այդ գումարը, պայմանով որ պետական գանձի պէտքերուն համար միայն գործածուի, եւմատական միջազգային յանձնաժողովի մը վերահսկողութեան տակ։ Բայց եւմատական նախարարը կը մերժէ այդ վերահսկողութիւնը և պետական պաշտօնատարները ստացած են դեռ սաստիկ նեղութեան մէջ որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ։

— Հոռմէն կը հաղորդեն.

«Թիւրք նշանաւոր անձնաւորութիւններ զանազան կողմերէ Հռոմ կուգան Ժողով մը գումարելու համար ուր դաշնակից տէրութիւններուն ուղղուած խնդրագիր մը պիտի խմբագրեն Սեվրի գաշնագրին մէջ փոփոխութիւններ խնդրելու նպատակով։

Ձավիտ պէյ և Ահմէտ Րիզա եկած են արդէն Հռոմ և շուտով հոս կը հասնի նախկին մեծ եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշան։ Մնատոլիէն ալ երեք պատուիրակներ եկած են արդէն։

Ահմէտ Րիզան ընդունելով Հաւատի գործակալութեան ներկայացուցիչը, անոր յայտարարեր է որ Հռոմը անոր համար ժողովատեղ որոշուեցաւ որովհետև զանազան տեղերէ պատուիրակներ պիտի գան ժողովին մասնակցելու և իտալական մայրաքաղաքը ամենէն աւելի կեդրոնական դիրք ունի։ Ահմէտ Րիզա ըսաւ նաև որ Ֆրանսայի համար իր համակրական զգացումներ անկեղծ և խորին են և թէ բոլորովին անհիմ են Թիւրքերին և պոլշեվիկներին միջև դաշնակցութեան մը երկիւղները։»

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թէհրանէն հաղորդած են Լոնտոնի «Դայլըզ»ին.

«Պարսիկ նախարարներու և ազնուականներու ժողով մը գումարուեցաւ որ Մոսկուայի սովիէտական կառավարութեան առաջարկած ռուսպարսկական դաշնագրի խնդիրը քննեց։ Մեծամասնութիւնը սովիէտական կառավարութեան պայմանները ընդունելու կողմը գտնուեցաւ, ի բաց առեալ Պարսկաստանի մէջ ընկերվարականութեան և ժողովրդական ներկայացուցչութեան վերաբերեալ պայմանները։ Ժողովականները այն կարծիքը յայտնեցին թէ պաշտօնական բանակցութիւնները սկսելէ առաջ պէտք է որ սովիէտական զօրքերը հեռանան հիւսիսային Պարսկաստանէն։»

Թէհրանէն «Տեյլի Մէյլ»ի ալ հաղորդուած է որ պոլշեվիկները Բագուի մէջ մեծ ուժեր հաւաքեր և մտադիր են եղեր պաշտան 30,000 հոգիով արշաւել Պարսկաստան։

Անգլիական դեսպանատունը հրաժարեր է եղեր անմիջապէս հեռացնել Պարսկաստան բնակող անգլիացի կիներն ու փոքրիկ տղաները, իսկ միւս անգլիահպատակները գործուին պիտի մնկնին դեսպանատան պաշտօնեայներուն հետ, ինչպէս և Շահը իր արքունիքով մեկտեղ։

— Լոնտոնէն կը հեռագրեն յունուար 15ին. «Բէօթըրի գործակալութիւնը կը կարծէ գիտնալ թէ պարսիկ կառավարութիւնն ու սովիէտները կը բանակցին այժմ առևտրական մը վրայ որի համաձայն սովիէտների կառավարութիւնը պիտի աշնչացունէ Պարսկաստանին Ռուսիոյ ունեցած բոլոր պարտքերը, պիտի հրաժարի Պարսկաստանի մէջ ճանապարհների, երկաթուղիներու վերաբերեալ և հողային իր ժենաշնորհներէ և Պարսկաստանին փոխարինութիւններ պիտի չնորհէ իր երկրի վրայ եղածարշաւանքին համար։ Այսու ամենայնիւ, այդ համաձայնագրի մի քանի պայմանները պոլշեվիկներին կը թոյլատրեն միջամտելու Պարսկաստանի գործերին, որովհետև անգլիական զօրքերը քիչ առենէն պիտի քաշուին Պարսկաստանէն, հաւանական է որ չուտով ստորագրուի պոլշեվիկներու հետ համաձայնագիրը։»

ՉԱՆԱՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը հաշուուի որ Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգներուն մէջ այժմ 2½ միլիոնէն աւելի անգործներ կան։

— Պէքման Հոլվէկ որ համաշխարհային պատերազմին ժամանակ վիլհելմ կայսրի վարչապետն էր, Պելժիգի չեզոքութիւնը պահպանելու դաշնագիրը «թուղթի կտոր մը» անուանողը, մեռաւ։ Թաղման հանդէսին որ կատարուեցաւ Պերլինի մէջ, նախկին կայսր Վիլհելմը իրեն ներկայացուցիչ մը նշանակած էր։

— Պոլշեվիկներէն յաղթուած Վրանկէլի բանակին հետ մեկտեղ կ.պոլիս փախած 150 հազարի չափ Խրիմցիներէն մէկ մասը Յունաստան, Ֆրանսա և այլ զանազան տեղեր ղրկուեցան։ Ատոնք շատ խղճալի կացութեան մը մէջ կը գտնուին հիմա։ Կ.պոլսի մօտ Սան Սթէֆանօ գտնուող փախստականներէն շատ մը զոհեր տանիլ սկսեր է արդէն քօլերան և ժանտատենդը։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Նուպար Դանիէլեան կը փնտռէ իր եղբայրը Հրանդ Դանիէլեան կամ Երուանդ Պէրժ։ Վեց տարիներէ ի վեր կը գտնուի Ֆրանսա։ Դիտցողներէ կը խնդրուի տեղեկացնել խմբագրութեան։

կը խոստացուի տալ նուէր։

Ա. ՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ, ԱՐՄԷՆԻԱ

Անվերսի ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթի ծանօթ գործատունը, համաձայնած ըլլալով ֆրանսական Բէժիին հետ, սկսած է իր սիկարէթները Ֆրանսա ներմուծել։ Հետեւաբար կը յանձնարարուի մեր բոլոր հայրենակիցներու ծխել ԱՐՄԷՆԻԱ սիկարէթները, որոնք թէ իրենց տեսակի ազնուութիւնով եւ թէ գիներու դիւրամատչելիութիւնով արժանի են հայ շրջանակներու ջերմագին ընդունելութեան։

Արեւելեան ամենաարագ ծխախոտով պատրաստուած

Արմէնիա սբէսիալ 20նոց տուփը՝ 4,80 ֆր.

Ամերիկեան Մարիլանի տեսակ Արմէնիա Ընէ 20նոց տուփը՝ 3,60 ֆր.

կրնաք հայթայթել Ֆրանսայի բոլոր սիկարէթի գլխաւոր վաճառատուններէն։

ԾԱՒՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Ս. ՓԱՓՈՒՃԱԼԵԱՆԻ

	Ֆր. սնդ.
Ա. Հայ դիւցազնուհի մը Բ. տպագր.	,40
Բ. — Ը. (Սպառած)	
Թ. «Արմենիայի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	,20
ԺԱ. Թումաս Բոցարիս	,20
ԺԲ. Նմոյշներ Ս. Փոքրուզալեանի գրած ուսուցուցական վէրէզ	,15
Ժ. Մի պուլկար հայրենասէր (Պուլկարիայի ՏեղափոխութԷան ծագմանպատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի՛ գաղթիք	,20

Մարսէյլէն դուրս ղրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն։

«ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴ»Ի ԱԼԲՈՄԸ

Լոյս տեսաւ «Վերածնունդ»ի 1921 Յունուարի Ալպոմը որ իսկապէս շքեղագործ մ'է։ Հանրային, քաղաքական, գրական եւ գեղարուեստական հայ գործիչների, Հայաստանի գեղատիպ տեսարանների, տարագիրների եւ որբերի այլ եւ այլ 200ի չափ նկարներ կը զարդարեն այս գեղեցիկ ալպոմի էջերը որոնցմէ մէկ քանին գունատիպ են։ Գինն՝ 16ֆր.(16,50)

Frédéric Macler. — LA MUSIQUE EN ARMENIE. Paris. 1917.

(1917 յունվար 26ին, Փարիզի Ecole des Hautes Etudes Socialesի մէջ,— 16, rue de la Sorbonne — հայ երաժշտութեան մասին բանախօսութիւն մ'ըրաւ Արեւելեանլեզուներուվարժարանի հայերէնի դասախօսը Մաքլէր որ շատ հմտութեամբ հայ երաժշտութեան պատմականն ու գրնահատումն ըրաւ իր այդ բանախօսութեան մէջ, օգտուելով անուանի երաժշտագէտ Տ. Կոմիտաս վարդապետի անձամբ իրեն հաղորդած տեղեկութիւններէն։

Պէտք է տարածել այս գրքոյկը ֆրանսագէտ եւ օտարացիներուն մէջ, ցոյց տալու համար թէ Հայ ժողովուրդը ոչ միայն կոտորուող ժողովուրդ մը եղած է, այլ եւ իր ուսումնական յառաջդիմութեամբ եւ գեղարուեստով փայլած ու փայլող ժողովուրդ մը Ա.րեւելքի մէջ։) Գինն 1,15 (1,30)։

Լոյս տեսաւ Հայաստանի քարտէզը դուրս եւ Հայաստան, պատրաստուած Մ. Կիւեանէ։ Մեծութիւնն է 65×48։ կազմուած է առանձին Ա. ըմբէնիաի գրասենեակէն։ Գինն Մարսէյլի մէջ 2 ֆր. Մարսէյլէն դուրս 2 ֆր.։

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Ս. Ֆ. ՓՈՔՐՈՒԶԱԼԵԱՆ
Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ

Հայկ Տպարան Ս. Փոքրուզալեանի
Le Gérant : François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi